

XXX. *Ion Nistor (1876-1962)*, volum îngrijit de Al. Zub, tabel cronologic, bibliografie și indice de nume de Mihai Ștefan Ceașu, Editura Universității "Al. I. Cuza", 1993, 147 p.

Volumul care face obiectul recenziei noastre cuprinde comunicările prezentate în ziua de 26 noiembrie 1992 la Institutul de Istorie "A. D. Xenopol" din Iași, în cadrul unei sesiuni științifice omagiale cu prilejul împlinirii a trei decenii de la moartea istoricului român bucovinean Ion Nistor. El apare sub egida Universității din Iași, Academiei Române și Institutului de Istorie "A. D. Xenopol" în colecția *Restitutio historiografica* (1), în care a mai apărut până acum și volumul închinat marelui economist român Victor Slăvescu.

Cele șapte comunicări prezentate cu acel prilej sunt precedate de un *Cuvânt înainte* semnat de prof. dr. Al. Zub, membru corespondent al Academiei Române și directorul Institutului de Istorie din Iași, un *Tabel cronologic* al anilor 1876-1962 și o *Bibliografie* cuprinzând în prima parte opera, un număr de 113 titluri de lucrări selectate la care s-ar mai putea adăuga altele, iar în a doua parte *Referințe*, un număr de 11 titluri de lucrări privind viața și activitatea științifică, culturală și politică a istoricului Ion Nistor, ambele semnate de Mihai Ceașu, cercetător principal la Institut și lector la Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava.

În *Cuvântul înainte*, Al. Zub a schițat principalele trăsături ale personalității istoricului Ion Nistor care a reușit să armonizeze bogata sa activitate științifică și didactică, s-o împletească cu frământările social-politice ale vremii sale, aflându-se în fruntea luptei pentru emanciparea românilor din Bucovina pe timpul stăpânirii austriece și a luptei pentru unirea Bucovinei cu România. Același istoric de marcă semnează și comunicarea *Istorie și geopolitică: Ion Nistor*, unde conturează noi elemente biobibliografice ale complexe personalități a fostului rector al Universității din Cernăuți în perioada interbelică, insistându-se în principal asupra celer două monografii ale sale, *Istoria Basarabiei* și *Istoria Bucovinei*, ultima apărută postum, în 1991. Cât privește comunicarea semnată de Astrid și Dumitru Agache, *Ion Nistor - docent al Universității din Viena*, ea se referă la anii petrecuți de marele istoric bucovinean în capitala Austro-Ungariei, bazându-se pe documente valoroase și inedite din arhivele de la Viena. Meritul autorilor este cu atât mai mare cu cât însoțesc textul lucrării cu facsimilele celor 10 documente și cu traducerea lor în limba română.

Comunicarea prof. univ. dr. Ion Toderașcu intitulată *Prelegerea inaugurală a lui Ion Nistor la Universitatea din Cernăuți (1912)*, prezintă debutul istoricului bucovinean ca profesor extraordinar la catedra de "Istorie a Europei de sud-est". Analiza este făcută cu o deosebită competență, subliniindu-se nu numai principalele idei pe care Ion Nistor le-a

inclus în prelegerea sa, *Insemnătatea istorică a românilor și începuturile organizării lor statale*, ci și ponderea ideilor acesteia în istoriografia românească și europeană a vremii, precum și actualitatea multora dintre argumentele științifice invocate atunci.

Prof. Lucian Tănase întreprinde o analiză a condițiilor istorice în care a avut loc alegerea lui Ion Nistor ca membru corespondent al Academiei Române la 18 mai 1911 și ca membru plin al acesteia în 1915, precum și activitatea științifică a acestuia în timpul primului război mondial.

O temă tot atât de importantă a abordat d-nul Mihai Ștefan Ceașu în comunicarea sa intitulată *Ion Nistor, luptătorul pentru unirea Bucovinei cu România*, cu care prilej urmărește activitatea de militant a acestuia pentru emanciparea românilor din Bucovina încă din timpul studenției până la sfârșitul primului război mondial. Ea s-a concretizat în publicarea de numeroase articole în presa vremii, crearea și conducerea unor periodice, ca de ex. "Junimea literară" de la Cernăuți, publicarea unor lucrări monografice menite să susțină drepturile legitime și istorice ale românilor din Bucovina, cât și prin propaganda cu caracter militant în rândurile voluntarilor bucovineni din armata română.

Referitor la același context, d-na Doina Huzdup de la Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava a prezentat o scurtă perioadă a vieții istoricului bucovinean petrecută în Basarabia și la Odessa (martie-noiembrie 1918) unde a desfășurat o bogată activitate culturală reflectată în prelegerile populare de la Universitatea din Chișinău, ca și în proiectele de reorganizare a învățământului românesc în Basarabia, crearea unui Institut de Istorie și limbă și a unei Societăți științifice.

Volumul se încheie cu comunicarea conf. univ. dr. Mihai Iacobescu de la Universitatea din Suceava intitulată *O lucrare inedită a istoricului Ion Nistor: Expansiunea germană către estul și sud-estul Europei*, având la bază un manuscris inedit al fostului rector al Universității din Cernăuți din ajunul celui de-al doilea război mondial, elaborat la cererea lui Grigore Gafencu, pe atunci ministru de externe. Autorul are posibilitatea să facă cunoscute pentru prima dată concluziile lui Ion Nistor cu privire la obiectivele politicii externe a Germaniei naziste în estul și sud-estul Europei, cu problema Ucrainei în prim plan. Din textul interpretat științific și din anexele care însoțesc acest expozeu sunt scoase în evidență pregătirile Germaniei hitleriste pentru dezlănțuirea unei acțiuni militare și politice în estul și sud-estul Europei. Concluziile lui Ion Nistor din acest expozeu s-au dovedit ulterior anului 1939 a fi cele mai elocvente, el plasându-se pe poziția unui adevărat vizionar.

În concluzie, salutăm apariția acestui volum ca fiind de cel mai bun augur în promovarea unor lucrări valoroase ce pot fi utilizate pe viitor de specialiști în elaborarea **primei monografii** cu caracter biografic a marelui istoric Ion Nistor, lucrare ce lipsește din istoriografia românească.

Constantin Șerban